

AKTIVNOSTI Z ASISTENCO PSA

Vesna Videčnik, prof.def, izvajalka aktivnosti z asistenco psa na šoli

Z aktivnostmi z vključevanjem psa v delo z otroki s posebnimi potrebami smo na OŠ Glazija Celje prvič pričeli leta 2009. Izvajali smo terapijo z asistenco psa z učenci, ki so imeli primanjkljaje na področju fine in grobe motorike. Aktivnost sta izvajala fizioterapevt in delovni terapevt z načrtovanimi cilji za vsakega otroka. Vključena sta bila pes terapevt in vodnik psa, ki sta k nam prihajala iz ŠKD Celeia, iz skupine Kosmati smrčki.

V želji, da bi lahko stik s psom omogočili čim več učencem na naši šoli, smo pričeli z izvajanjem aktivnosti z asistenco psa, ki smo jo poimenovali Rokovanje s psom. V aktivnosti so vključeni psi zaposlenih, ki imajo opravljen izpit poslušnosti ter vse zdravstvene preglede in cepljenja. Glavni namen pri tem je bil, da bi lahko aktivnost izvajali samostojno, neodvisno od druge institucije in tako aktivnost učencem ponudili tudi pogosteje. V dejavnost je vključenih 24 učencev z lažjo, zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju, učenci z vedenjskimi in čustvenimi težavami, gibalno ovirani učenci.

Terapija z asistenco živali – AAT in aktivnosti z asistenco živali - AAA

Kljub temu, da sta si izraza zelo podobna, se razlikujeta v pomenu in izvajanju.

AAT – terapija z asistenco živali pri izvajanju uporablja žival s ciljno usmerjeno pomočjo za določeno osebo. Izvajajo jo strokovnjaki z različnih področij. Strokovnjak vodi interakcijo med osebo in živaljo za področje svoje stroke. AAT se lahko izvaja v različnih institucijah: bolnišnicah, domovih za starejše, šolah idr., individualno ali v skupini. Čeprav se pri izvajanju najpogosteje uporabljajo psi in konji, lahko kot trenirane živali uporabljamo tudi mačke, zajce, morske prašičke, ptice, delfine in dihurje (Cuncic, 2019).

Pri AAT je poleg točno določenega cilja aktivnosti, vsako izvajanje obvezno dokumentirano z zapisom vseh aktivnosti in napredka (Trampuš, 2014).

AAA – aktivnosti z asistenco živali nudijo priložnosti za motivacijsko, izobraževalno, rekreacijsko in/ali terapevtsko podporo za izboljšanje kvalitete življenja (<https://animaltherapy.net/what-is-aataaa/>). Gre za interakcijo med osebo in živaljo, ki ni ciljno usmerjena. AAA je aktivnost, ki spada med najbolj pasivno izmed aktivnosti, ki vključujejo interakcijo z živalmi (Priročnik, 2017).

AAA lahko izvajajo izobraženi strokovnjaki, strokovni sodelavci tudi prostovoljci v sodelovanju z živaljo, ki ustreza določenim kriterijem (<https://animaltherapy.net/what-is-aataaa/>).

Aktivnost lahko izpelje vodnik s svojo živaljo brez pomoči tretje osebe. Okolja v katerih se AAA izvaja so enaka, kot pri AAT. V splošnem gre za kratke »meet and greet« (spoznaj in pozdravi) aktivnosti. Ista aktivnost se lahko ponovi pri več osebah (Juršič, 2009).

Pri aktivnosti niso načrtovani določeni cilji, detajli, prav tako ni potrebno dokumentiranje. Srečanja so lahko spontana, prilagojena trenutni situaciji in niso časovno omejena (<https://animaltherapy.net/what-is-aataaa/>).

Koristi vključevanja živali v delo z otroki s posebnimi potrebami

Koristi interakcije z živalmi vseh otrok, kot tudi otrok s posebnimi potrebami, se pri vključevanju živali v vzgojo in izobraževanje delijo v šest kategorij.

- Fizične: so koristi za telo in delovanje telesa.
- Psihološke: so koristi za um in pripomorejo k boljšemu razumevanju človeka o samem sebi, o načinu razmišljanja.
- Socialne: vplivajo na interakcijo, govor, vzpostavljanje očesnega stika.
- Čustvene: v interakciji z živaljo vplivajo na razpoloženje.
- Vedenjske: za vzpostavitev uspešne interakcije z živaljo je pogosto potrebno prilagoditi svoje vedenje.
- Kognitivne: omogočajo priložnost za učenje, ki ga spodbudi interakcija z živaljo (Priročnik, 2017).

Področja aktivnosti

Aktivnosti z asistenco psa so vsebinsko načrtovane. Z njimi sledimo tako skupini kot posameznim učencem, njihovim željam, interesom, počutju ter spodbujamo in razvijamo naslednja področja:

- dnevne aktivnosti: skrb za urejenost, hranjenje, socializacija, funkcionalna mobilnost,
- delo in produktivne aktivnosti: čiščenje, priprava hrane, skrb za druge,
- aktivnosti prostega časa: motivacija, igra, uživanje s psom,
- senzomotorika: dotik, kontrola pritiska, zaznavanje temperature, interpretacija in lokalizacija zvokov, interpretacija vonjev, prepoznavanje barv, vzorcev,
- motorično področje: groba motorika, fina motorika, soročnost, povezovanje gibov, koordinacija oko-roka, poravnava drže,
- kognitivno področje: orientacija, prepoznavanje, zaporedje, spomin, pozornost, učenje, generalizacija,
- psihosocialno področje: obnašanje v skupini, obnašanje do živali, empatija, doživljanje občutka povezanosti, izboljšanje razpoloženja, pozitivna čustva, veselje.

Vsebine aktivnosti s psom

Pred začetkom izvajanja vsake usmerjene aktivnosti s psom, se učenci pozdravijo s psom. Ob tem ima vsak učenec na voljo kolikor časa želi, da se s psom poigra, ga poboža. Aktivnost, ki sledi je deloma usmerjena, saj se pri izvajanju prilagajamo željam in zmožnostim učencev. Vsebine si ob vsakem srečanju smiselno sledijo z namenom, da se učenci navajajo na pravilno rokovanje s psom.

Prvi stik s psom, božanje, deli telesa: učenci se predstavijo in povedo dosedanje izkušnje z živalmi. Vodnik predstavi psa. Učenci se naučijo pravilnega božanja psa, od glave proti repu, imenujejo posamezne dele pasjega telesa. Spodbujamo jih h komentiranju dotika in izgleda psa.

Slika 1: Prvi stik s psom

Pripomočki za nego in krtačenje: aktivnosti so usmerjene na dajanje in prejemanje pozornosti preko fizičnega kontakta, ljubkovanja, hranjenja, krtačenja psa. Učenci se učijo nežnega ravnanja s psom ter negovanja psa ob upoštevanju navodil vodnika. Spoznajo pripomočke za nego ter ponovijo dele pasjega telesa.

Slika 2: Krtačenje psa

Nameščanje ovratnice in povodca: aktivnosti temeljijo na držanju in vodenju psa na povodcu, treningu ravnotežja, poravnavi telesa v pravilno držo ob delu s psom, kontroli živalskega gibanja, zaupanju do psa. Vodnik psa poda znanje o pomenu sprehodov za psa, kako se na sprehod pripravimo in kaj potrebujemo. Demonstrira nameščanje ovratnic z različnimi načini pripenjanja in povodca. V tem se preizkusijo tudi učenci.

Slika 3: Nameščanje ovratnice

Trening povelj: tu spodbujamo slušno zaznavanje, prenos slišanih informacij na govor in posredno na psa ter koordinacijo telesa ob izvajanju nekaterih povelj. Vodnik psa predstavi in demonstrira povelja, ki jih pes zna izvesti. Povelja s psom izvedejo tudi učenci.

Slika4: Izvajanje povelja »hop«

Aktivnosti z obročem: temeljijo na koordinaciji telesa, zaznavanju telesa v prostoru, natančnost in spretnost enoročnih in soročnih aktivnosti. Učenci mečejo žogo v obroč, držijo obroč, prikličejo psa k sebi skozi obroč. Aktivnost naredimo bolj zanimivo tako, da nastavimo različne višine obroča ali pripravimo poligon z obroči, v katerem se preizkusijo učenci sami in skupaj s psom.

Slika 5: Vodenje psa skozi obroč

Pasja telovadba: s to aktivnostjo ponovimo dele pasjega telesa in povelja, ki jih zna pes izvesti. Sledi posnemanje gibanja psa, ki ga vodi vodnik: tek, hoja, sedenje, ležanje, kotaljenje, poskoki, vrtenje. Po telovadbi sledi umirjanje. Učenci se uležajo na tla, pes ob vodenju vodnika teče čez noge učencev.

Slika 6: Telovadba s psom

Aktivnosti z žogico z uporabo predlogov: aktivnost se prične s prosto igro učencev s psom ob metanju žoge. V nadaljevanju morajo položiti žogo glede na predlog, npr. postavi žogo za psa. Ko učenci postavijo žogo na mesto, ponovno vržejo žogo psu in se z njim poigrava.

Slika 7: Izvajanje aktivnosti »postavi žogo za sošolko«

Poligon: v tej aktivnosti se posvečamo gibanju psa ter preizkusu motoričnih spretnosti učencev na poligonu preprek. Način premagovanja ovir na poligonu predstavi najprej pes s pomočjo vodnika, nato se učenci sami preizkusijo v vodenju psa čez poligon. Kot prepreke v poligonu lahko vključimo tudi učence.

Slika 8: Vodenje psa čez poligon

Poleg opisanih aktivnosti jih je še veliko in vedno znova nastajajo nove, saj nam situacije in učenci sami dajejo nove ideje, da jim srečanja naredimo še bolj zanimiva, npr. risanje ali barvanje psa ob prvem in zadnjem srečanju, skrivalnice, prva pomoč, aktivnosti na prostem, kratke aktivnosti s psom, urjenje dotika, spremljanje in razlaganje gibanja psa, igra spomin in Billie, ne jezi se, prepoznavanje pasje govorice, računanje, poštevanka...

Vključevanje psa v delo z učenci omogoča učencem, da s ponujenimi aktivnostmi spoznajo pravilno rokovanje s psom, razvijajo sočutje in sprejemajo psa, kot človekovega prijatelja. Ob tem imajo možnost razvijati področja, na katerih imajo primanjkljaje. Največji napredek so kaže pri učencih z motnjami vedenja in govorno-jezikovnimi motnjami. Kar je najpomembnejše je, da z minimalnim usmerjanjem izvajalca dejavnosti, svoje napredke dosegajo učenci tako rekoč sami. Pes je namreč zelo velika motivacija, da gredo učenci preko svojih meja in hkrati svoj čas v šoli preživijo prijetno.

Viri in literatura

Cuncic, A. (2019). *What is animal-assisted therapy (AAT)?*. Werywellmind. <https://www.verywellmind.com/animal-assisted-therapy-for-social-anxiety-disorder-4049422>

Juršič, Š. (2009). *Aktivnosti in terapija s pomočjo živali*. Zbornik referatov.

Priročnik za integracijo živali v izobraževalni program. (2017). Erasmus+, European Union.

Trampuš, M. (2014). *Tačke v šoli: terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

<https://animaltherapy.net/what-is-aataaa/>